

Handläggare: Lars Lindgren

Tfn: 08-508 18 250

Till

Farsta stadsdelsnämnd

Remissvar angående rapporten "Teckenspråk och teckenspråkiga – en översyn av teckenspråkens ställning"

Förslag till beslut:

1. Farsta stadsdelsnämnd beslutar att som svar på remissen till kommunstyrelsen överlämna och återropa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Lillemor Larsson
Tf. stadsdelsdirektör

Inger Norman
Chef för förskola, skola, fritid och kultur

Sammanfattning

Genom beslut av regeringen den 18 december 2003 bemyndigades chefen för Socialdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en bred översyn av rätten och möjligheterna att använda teckenspråket

I ett tilläggsdirektiv gavs utredaren i uppdrag att i målgruppen för sitt arbete inkludera barn, ungdomar och vuxna som är hörande men som inte kan tillgodogöra sig talat språk och som därför är beroende av teckenspråk för sin kommunikation.

Till huvudansvarig för uppdraget utsågs förre riksdagsledamoten Torgny Danielsson.

Rapporten framlägger en rad förslag för att stärka teckenspråkets ställning i samhället.

Förvaltningen uppfattning är att rapporten är väl genomarbetad och förslagen väl motiverade och tillstyrker därför dessa.

Ärendets beredning

Ärendet har handlagts inom avdelningen för förskola, skola fritid och kultur.

Bakgrund

Uppdraget bestod i att göra en översyn av rätten och möjligheterna för personer som är teckenspråkiga (döva, döv-blinda, vuxendöva, hörselskadade) att använda sitt språk i olika sammanhang.

I ett tilläggsdirektiv fick utredaren i uppdrag att inkludera barn, ungdomar och vuxna som är hörande men som inte kan tillgodogöra sig talat språk och som är beroende av teckenspråk för sin kommunikation i målgruppen.

Insikten om teckenspråket som ett språk bland andra har blivit alltmer uppmärksammat i det svenska samhället under 1900-talets två sista decennier. Genom införandet av teckenspråk som allmänt språkämne i grund-, gymnasieskola och komvux 1995 har språket övergått från att vara en kommunikationsmetod med handikappolitiska förtecken till att vara ett av många språk som används i dagens Sverige. Genom denna förskjutning av perspektivet på teckenspråket ändras även perspektivet på språkanvändarna, från objekt för språkträning till medborgare med teckenspråk som första språk.

Utredaren anser att teckenspråk i Sverige och i de övriga nordiska länderna alltmer ses som ett språk som andra. I flertalet andra länder i Europa däremot betraktas teckenspråk alltjämt som en kommunikationsmetod som används av döva som inte tillägnat sig landets talade språk. Sverige bör därför i olika internationella sammanhang verka för att teckenspråkens ställning stärks.

I rapporten läggs därefter fram ett stort antal förslag:

- Det svenska teckenspråket bör tillerkännas en folkrättsligt ställning i det svenska samhället som motsvarar den ställning som givits nationella minoritetsspråk.
- Regeringen bör vidta åtgärder för att komma tillrätta med olika former av strukturell diskriminering på grund av språk.
- Sverige bör verka för att teckenspråk i nordiska sammanhang tillerkänns en ställning som motsvarar nationella minoritetsspråk i de nordiska länderna.
- Sverige bör inom Europarådet verka för en konvention/stadga som ger de europeiska teckenspråken en ställning motsvarande minoritetsspråken.

- Sverige bör i sin medverkan i pågående arbete med att skapa en FN- konvention för funktionshindrade personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna verka för att teckenspråkiga personers rätt och möjligheter att använda teckenspråk stärks.
- Samtliga nuvarande statliga former av verksamhet till stöd för likvärdig utbildning på teckenspråk förs till en myndighet – Specialskolemyndigheten.
- Möjligheten med externa klasser inom specialskolan återinförs.
- Statens skolverk ges i uppdrag att intensifiera tillsyn i form av utbildningsinspektion, uppföljning och utvärdering av utbildning för barn, ungdomar och vuxna som är beroende av teckenspråk för sin kommunikation.
- Inom vuxenutbildningsområdet utgår jag från att regeringen snarast genomför de speciella insatser som regeringen bedömt behöva göras om teckenspråkstolk vid utbildning och som aviserats i proposition 2000/01:72 Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen , antagen av riksdagen.
- Skollagen och specialskoleförordningen ändras så att barn med språkstörning som är beroende av teckenspråk för sin kommunikation får möjlighet till undervisning i specialskolan för döva och hörselskadade.
- Bestämmelserna i 3b § i hälso- och sjukvårdslagen ändras så att landstingen ges skyldighet att erbjuda tolktjänst för vardagstolkning till personer med språkstörning som är beroende av teckenspråk.
- Rätten till utbildning i svenskt teckenspråk likställs med rätten till utbildning i svenska för invandrade (sfi).
- Skolverket får i uppdrag att ta fram kursplaner i svenskt teckenspråk för invandrade (tfi)
- Skolverket får i uppdrag att ta fram ett sfi-test som är anpassat för teckenspråkiga
- Specialpedagogiska institutet får i uppdrag att ta fram läromedel anpassat dels för utbildning i svenskt teckenspråk för teckenspråkiga invandrade dels för tfi/sfiutbildningen
- En eller flera folkhögskolor får i uppdrag att ta fram utbildningar i tfi som är särskilt anpassade för denna målgrupp.
- Landstingen bör även i fortsättningen ha ansvar för genomförandet av introduktionsutbildningen i teckenspråk för föräldrar.
- Landstingen ska också uppmärksamma dessa föräldrars behov av utbildning och stöd i föräldraskapet samt fortlöpande erbjuda stöd i den omfattning som behövs för att behoven ska kunna tillgodoses.

Statlig teckenspråksutbildning för föräldrar (TUFF)

- Staten ska ha fortsatt ansvar för den TUFF-utbildning om 240 timmar som erbjuds föräldrar till teckenspråkiga barn.

Dagens sammanhållna 4-åriga tolkutbildning bör revideras. Därför föreslår jag

- att man inom utbildnings- och kulturdepartementet, i samråd med Tolk och översättarinstitutet vid Stockholms universitet (TÖI), bör bereda förslag till nya utbildningar. Dessa nya utbildningar bör vara en separat tvåårig teckenspråksutbildning som har anslutning till tolkutbildningen, en separat tvåårig enhetlig tolkutbildning med gemensamma antagningskrav, kursplaner och utarbetade betygskriterier.

- att sådan teckenspråksutbildning som har anslutning till tolk- och översättarutbildning kategoriseras som eftergymnasial utbildning och att de studerande därmed blir berättigade till studiemedel för eftergymnasiala studier.

- att en ändring i förordningen för TÖI genomförs så att TÖI ges möjlighet att förmedla medel till teckenspråksutbildning enligt ovan.

- att TÖI:s tillsynsansvar för utbildningarna förtydligas.

- att en översyn av dimensioneringen av utbildningarna behöver göras.

- att en ny inriktning mot översättarutbildning inom tolkutbildningen arbetas fram.

- att man i samband med revideringarna av utbildningarna tar fram riktlinjer för hur utbildningarna inom folkhögskolan ska kunna valideras mot högskolepoäng.

- att Kammarkollegiet får i uppdrag att beskriva vilka kriterier som måste vara uppfyllda för att utbildningsbevis från teckenspråks och döv-blindtolkutbildningen ska kunna ersätta av Kammarkollegiet föreskriven kunskapskontroll för auktorisation som tolk.

- att utbildningarna på sikt blir högskoleutbildningar.

Auktorisation för översättare

- Kravet på information på teckenspråk ökar och därmed behovet av översättare. I likhet med kraven på professionella tolkar bör det finnas motsvarande krav på översättare.

- Ny ansvarig myndighet ska vara Specialskolemyndigheten (SPM). SPM får ansvar och uppdrag att samla och samordna såväl ekonomiska resurser som den kompetens som finns inom området som kan utgöra en tillgång för genomförandet av de statliga TUFF utbildningarna.

- Alla föräldrar ska erbjudas den statliga teckenspråksutbildningen för föräldrar under den tid de går igenom landstingets introduktionsutbildning. Landstingen ansvarar för att föräldrarna efter samverkan med SPM får detta erbjudande. SPM ska anvisa medel och ge lämpliga förslag på utbildningsanordnare och planläggning av utbildningen så att utbildningen anpassas till

föräldrarnas behov och förutsättningar i övrigt. Strävan ska vara att de 240 timmarna tas ut senast under barnens förskoletid.

- SPM bedömer och utvärderar utbildningsanordnarnas lämplighet och kvaliteten på utbildningarna. SPM har också ansvar för att utbildningsanordnarna strävar efter att TUFF-utbildningarna blir likvärdiga och får en gemensam och transparent struktur.
- Utbildningsanordnare kan vara landsting, folkhögskolor, studiecirklar eller andra som bedöms ha nödvändig kompetens, erfarenhet och i övrigt förutsättningar att genomföra utbildningarna.

Påbyggnadsutbildning

- Nuvarande påbyggnadsutbildning som ges inom det reguljära utbildningssystemet bör kompletteras med en IT-baserad distansundervisning i teckenspråk
- Uppdraget att utveckla ett lämpligt IT-baserat utbildningsmaterial bör ges till SPM och Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) (eller den myndighet som föreslås komma få ansvara för vuxenutbildningen) i samverkan.
- En ändring ska införas i upphovsrättslagen (1960:729) så att litteratur på eller översatt till teckenspråk fullt ut omfattas av samma regler som övriga skönlitterära och beskrivande framställningar i tal eller skrift.
- I likhet med det depåbibliotek som finns för samiska språk ska ett depåbibliotek för teckenspråk inrättas. Detta bibliotek ska få motsvarande uppdrag som biblioteket för samiska språk. Depåbiblioteket för teckenspråk förs som en del till Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) som härigenom utökas till ett teckenspråks-, talboks- och punktskriftsbibliotek. Medel ska även anvisas biblioteket för översättning av skönlitteratur till svenskt teckenspråk.
- Jag föreslår att Stockholms universitet ska i likhet med det åtagande universitet har för forskning och utbildning i svenskt teckenspråk ges ett motsvarande nationellt ansvar i form av ett särskilt åtagande för forskning och utbildning i svenska som andra språk för döva.

Förvaltningens synpunkter

P.g.a. att remisstiden angående den aktuella rapporten infallit under semesterperioden, har förutsättningarna för att seriöst kunna behandla remissen försvårats. Innehållet i förslagen berör dessutom bara delvis förvaltningens kompetensområde.

Förvaltningen uppfattning är ändå att rapporten är väl genomarbetad och förslagen väl motiverade och tillstyrker därför dessa.

Bilaga: Sammanfattningen av rapporten ”Teckenspråk och teckenspråkiga – en översyn av teckenspråkets ställning”